

Rámcový vzdělávací program (RVP)

Zákon ze dne 24.9.2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání zavedl nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let.

Úrovně systému :

- 1) Státní – představuje ji Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (RVP), přičemž RVP vymezuje závazné rámce pro jednotlivé etapy vzdělávání.
- 2) Školní – představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Pojetí a cíle základního vzdělávání

Pojetí základního vzdělávání :

Základní vzdělávání na 2. stupni pomáhá žákům získávat, vědomosti, dovednosti a návyky potřebné pro život. Pojetí vzdělávání na 2. stupni je postaveno na rozvoji zájmů žáků, na jejich možnostech a na provázanosti školního vzdělávání a žákova života.

Cíle základního vzdělávání :

Utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence, poskytnout základ všeobecného vzdělání s ohledem na praktické využití v reálných životních situacích. Např. osvojit si strategie učení, motivovat k celoživotnímu učení, podněcovat k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů, vést žáky k všestranné komunikaci, rozvíjet schopnost spolupracovat, uplatňovat svá práva, plnit své povinnosti, být zodpovědný, respektovat své okolí atd.

Vzdělávací oblasti

- Jazyk a jazyková komunikace (ČJ a literatura, Cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a jeho společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- **Člověk a příroda** (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (HV, VV)
- Člověk a zdraví (TV, Výchova ke zdraví)
- Člověk a svět práce

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu RVP vymezeny charakteristikou vzdělávací oblasti, která vyjadřuje jejich postavení a význam v základním vzdělávání. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory, viz. Zeměpis.

Očekávané výstupy

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen očekávanými výstupy a učivem. V rámci 1.stupně je vzdělávací obsah členěn na 1. období (1.-3. ročník) a 2. období (4.-5. ročník).

Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v praktickém životě. RVP stanovuje tyto výstupy na konci 3.ročníku (1. období) jako **orientační** a nezávazné. Na konci 5. a 9. ročníku jako **závazné**.

Učivo je v RVP strukturováno do jednotlivých tematických okruhů a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Učivo vymezené RVP je doporučeno školám k dalšímu zpracování. K tomu dochází při tvorbě školních vzdělávacích programů (ŠVP). Na úrovni ŠVP se učivo stává **závazné**.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda

Charakteristika vzdělávací oblasti :

Tato oblast zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody.

Poskytuje žákům prostředky a metody, jak porozumět přírodním jevům a zákonitostem, poznávat přírodu jako systém propojených součástí vzájemně na sebe působících. Vzdělávacími obory této oblasti jsou : Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis. Díky vzájemné propojenosti těchto oborů je možné lepší porozumění přírody a procesů, které v ní probíhají.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Zeměpis, který má přírodovědný a společenskovední charakter, je v zájmu zachování celistvosti oboru umístěn celý v této vzdělávací oblasti.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je zařazena do 1. stupně základního vzdělávání.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti – vybrané cíle

Vzdělávání v dané oblasti by žáka mělo vést ke schopnosti :

- Zkoumat přírodní fakta a jejich souvislosti s využitím empirických metod
- Porozumět souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí
- Uvažovat o efektivitě využívání energetických zdrojů v praxi, o otázce obnovitelných zdrojů, slunečního záření, větrů, vody a biomasy

Některé formulace cílů mi připadají zbytečně složitě formulované a možná i nehodící se do této oblasti, např.

- Utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí.

Vzdělávací program Základní škola

Tento vzdělávací program byl schválen dne 30.4.1996. Je to učební plán, podle něhož se u nás dlouhá léta učilo. V současné době je nahrazován RVP, který by měl definitivně vstoupit v platnost dne 1.9.2007.

Východiska tohoto programu :

Žáci by měli v průběhu devítileté školní docházky získat kvalitní základy moderního všeobecného vzdělání. Vzdělávací program je chápán jako prostředek rozvoje osobnosti žáka, jako nástroj jeho orientace v kulturních a civilizačních výtvorech i jako klíč k pochopení společenských a technických přeměn společnosti.

Program zdůrazňuje pevné osvojení podstatných poznatků v jejich těsném spojení s funkčními dovednostmi a se schopností aplikovat je při řešení úkolů, v učebních i běžných životních situacích.

Program je založen na způsobilosti (kompetencích), které si žák trvale osvojí a je připraven je uplatňovat v dalším vzdělávání i v běžném životě.

Kompetence jsou děleny na elementární a specifické dovednosti a kompetence.

Navíc se v programu objevují i průřezové kompetence.

Za důležité považuje program rozvíjení kompetencí sociálních a komunikativních. Důraz na kompetence se promítá do zpracování osnov jednotlivých předmětů a do přístupu k hodnocení žáků.

Program klade důraz na činnostní pojetí vyučování.

Vzdělávací cíle programu :

- a) Cíle poznávací a s nimi spjaté dovednosti a kompetence žáků
- b) Cíle hodnotové, orientované k formování osobnostních rysů a mravních vlastností žáků.

Zeměpis (geografie) na 2.stupni ZŠ :

učivo a výstupy podle vzdělávacích programů

RVP:

Přírodní obraz Země

Očekávané výstupy :

Žák

- Zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovná podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy.
- Prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybu Země na život lidí a organismů.
- Rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu.
- Porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost.

Vzdělávací program Základní škola :

Planeta Země, učivo 6. – 7. ročníku

Co by žák měl umět :

- Charakterizovat na elementární úrovni vesmír a sluneční soustavu (hvězdná podstata Slunce, velikost Slunce, postavení Slunce ve vesmíru, pohyby Slunce, mechanismus sluneční soustavy, planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci).
- Pracovat s porozuměním s pojmy : planetky, družice planet (měsíce planet), meteorická tělesa, komety, Galaxie, Mléčná dráha, cizí galaxie.
- Charakterizovat polohu, povrch a pohyb Měsíce, jednotlivé fáze Měsíce, zdůvodnit rozdílnost teplot na přivrácené a odvrácené straně Měsíce.

RVP

Učivo :

- **Země jako vesmírné těleso** – tvar, velikost a pohyby Země, střídání dne a noci, střídání ročních období, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas.
- **Krajinná sféra** – přírodní sféra, společenská a hospodářská sféra, složky a prvky přírodní sféry.
- **Systém přírodní sféry na planetární úrovni** – geografické pásy, geografická (šířková) pásma, výškové stupně.
- **Systém přírodní sféry na regionální úrovni** – přírodní oblasti.

- Posoudit postavení Země ve vesmíru, tvar a rozměry Země.
- Objasnit důsledky pohybů Země kolem zemské osy a kolem Slunce pro život na Zemi, pro střídání dne a noci a střídání ročních období.

Učivo :

Vesmír, vznik vesmíru, vývoj poznání o vesmíru.

Slunce a sluneční soustava.

Měsíc.

Země jako vesmírné těleso, tvar a rozměry Země, pohyby Země.

Informativní seznámení se **školním glóbusem** a s **kosmickým snímkem** Země a Měsíce.

Činnosti s mapami ve školním atlase světa :
Hvězdná obloha, Planeta Země, Sluneční soustava

Použitá literatura :

J. Jeřábek, Vzdělávací program základní škola, Nakladatelství Fortuna, Praha, 1996,
(str. 5-12, 166-176).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, www.vuppraha.cz, staženo dne
15.3.2007

Rámcová struktura učiva zeměpisu pro 2.stupeň ZŠ	
6. ročník	1. Úvod do studia zeměpisu – planetární geografie (Přírodní obraz země I) 2. Glóbus a mapa – kartografie (Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie) 3. Obecná fyzická geografie (Přírodní obraz země II) 4. Obecná socioekonomická geografie (Společenské a hospodářské prostředí)
7. ročník	5. Regionální geografie světa (Regiony světa)
8. ročník	6. Regionální geografie ČR (Česká republika)
9. ročník	7. Politická geografie (Společenské a hospodářské prostředí) 8. Krajina a životní prostředí (Životní prostředí)
Průběžně	9. Místní krajina (průřez. téma)
Průběžně	10. Terénní výuka (Terénní geografická výuka a praxe)

ZEMĚPIS

Roč.	Rámcový plán učiva	Očekávané výstupy	Učivo
6.	1. Úvod do studia zeměpisu – planetární geografie	- zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy - prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů	Země jako vesmírné těleso - tvar, velikost a pohyby Země, střídání dne a noci, střídání ročních období, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas;

ZEMĚPIS

Roč .	Tematický celek – Úvod do studia zeměpisu – planetární geografie			
6.	Učivo + hod. dotace	Základní učivo	Mezipředmětové vazby	Metody, formy výuky Poznámky
	<i>Tvar a rozměry Země</i> 1	Obzor, tvar Země, vzdálenost do středu Země, obvod Země, glóbus	Dějepis – prvotní představy o tvaru Země (pravěk, starověk – 6. ročník; - pokrokové astronomové – počátky novověku 7 – 8 ročník - Grav. teorie – Izák Newton- 8. roč.; - Člověk dobývá vesmír Fyzika – znalosti pohybů a vzájemného působení těles – konec 6. ročníku; - znalosti světelných jevů – 7. ročník; - znalosti energie a její přeměny a přenosu – 8. ročník; - znalosti astrofyziky – 9. ročník Matematika – tělesa, obvod, úhly, počítání s velkými čísly	Historická mapa, historický kartogram; Využití globusu
	<i>Pohyby Země</i> 3	otáčení kolem osy a kolem Slunce, důsledky – střídání dne a noci, střídání ročních období, vzdálenost Země a Slunce, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas		Grygar – Báječný vesmír
	<i>Sluneční soustava</i> 2	Slunce – postavení ve vesmíru a ve Slun. soustavě, velikost a pohyby Slunce, planety, planety, družice, meteorická tělesa, komety), <i>Měsíc</i> (pohyby Měsíce, teplota a povrch Měsíce, měsíční fáze)		Návštěva programu nejbližší hvězdárny.
7.				
8.				